

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-20 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-23/494-120
Karar Tarihi : 20.5.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı
KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat
ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER : Mustafa Okan ALPAY, Sinan BOZKUŞ, Fatma ÇELİK

C. ŞİKÂYET EDEN : (.....)

20 **D. ŞİKÂYET EDİLEN:** - Aydın Dershaneler Birliği Derneği (AYDERBİR)
Ramazanpaşa Mah. Mimar Sinan Cad. No:18 Aydın
- Açı Dershaneleri Aydın Şubesi (Karbeyaz Özel Eğitim
Tic. A.Ş.)
Ramazanpaşa Mah. Mimar Sinan Cad. No:18 Aydın
- Artı Dershaneleri Aydın Şubesi (Aydın Artı Dershanecilik
Yay. ve Tic. Ltd. Şti.)
Ramazanpaşa Mah. Doğu Gazi Bulv. Vardar İş Hanı
Kat:3 Aydın
30 - Ege Birey Dershanesi Aydın Şubesi (Özel Yöntem
Dershanesi Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.)
Ramazanpaşa Mah. Gazi Bulv. 3. Sok. No:21 Aydın
- Fen Bilimleri Dershanesi Aydın Şubesi (Aydın Fen
Bilimleri Eğitim Öğretim Tic. Ltd. Şti.)
Ramazanpaşa Mah. Barbaros Cad. Bedesten İş Merk.
Kat:1 Aydın
- Final Dergisi Dershaneleri Aydın Şubesi (Aybil Özel
Eğitim San. Tic. Ltd. Şti)
Zafer Mah. Doğu Gazi Blv. No:55 Aydın
- Özel Mustafa Kavaklı Dershanesi
Adnan Menderes Mah. Muğla Bulv. B Blok No:5 Aydın
40 - Kayabaşı Dershanesi (Özel Kayabaşı Eğitim Öğretim
Hizm. Tic. Ltd. Şti.)
Albay Şefik Cad. PTT Başmüdürlük Binası Kat:1 Aydın
- Konaklı Dershaneleri Aydın Şubesi

Hasan Efendi Mah. 1910 Sok. No: 36 Aydın

- Körfez Dershaneleri Aydın Şubesi (Aksiyon Özel Eğitim Kurumları Yayıncılık ve Tic. A.Ş.)

Cuma Mah. Egemenlik Blv. No:51 Aydın

- Aydın Ekol Dershaneleri (Özel Aydın Aktif Dershanecilik Tic. Ltd. Şti.)

Cumhuriyet Mah. Körfez Cad. No:8 Aydın

- Aydın Özel Yorum Sınav Dergisi Dershanesi (Özel Yorum Eğitim Dershanecilik Tic. Ltd. Şti.)

Hasan Efendi Mah. 1921 Sok No:1 Aydın

- (Büyük Ege) Tudem Dershaneleri Aydın Şubesi (Özel Aydın Büyük Ege Eğitim Öğretim Hizm. Tic. Ltd. Şti.)

Cuma Mah. Doğu Gazi Blv. No: 52 Aydın

- Özel İlke Uğur Dershaneleri Aydın Şubesi (Özel İlke Eğitimcilik ve Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.)

Ramazanpaşa Mah. Mimar Sinan Cad. 3. Sok. No:19 Aydın

- Aydın Özel Basamak Dershanesi

Kurtuluş Mah. 2027 Sok. No:3 Aydın

- Özel Veri İşlem Plan Dershanesi

Meşrutiyet Mah. Batı Gazi Bulv. No: 70 Aydın

E. DOSYA KONUSU : Aydın ilinde faaliyet gösteren özel dershanelerin fiyat birliği yaparak 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası.

70 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle, Aydın ilinde faaliyet gösteren özel dershanelerin AYDERBİR adı ile bir dernek kurdukları, tahsil edecekleri ücretleri birlikte açıkladıkları ve indirim oranlarında ve miktarlarında kısıtlamaya gittikleri iddia edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

80 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 26.1.2009 tarih ve 664 ile giren başvuru üzerine hazırlanan 26.2.2009 tarih ve 2009-4-20/İİ-09-MOA sayılı İlk İnceleme Raporu, 5.3.2009 tarih ve 09-09 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-09/184-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 13.5.2009 tarih ve 2009-4-20/ÖA-09-MOA sayılı Önaraştırma Raporu 15.5.2009 tarih, REK.0.08.00.00-110/155 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-23 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; Aydın ilinde faaliyet gösteren özel dershanelerin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini

ihlal ettikleri iddiasını destekler nitelikte yeterli kanıt bulunmadığı; bu teşebbüsler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonucuna ulaşılmış olup, iki raportör AYDERBİR adlı teşebbüs birliği bünyesinde toplanan teşebbüslerin taban fiyat konusunda anlaşmaya varmış olma ihtimallerinin araştırmaya değer görüldüğü gerekçesiyle söz konusu sonuca karşı oy kullanmışlardır.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Türkiye'de Fen/Anadolu liselerine veya üniversiteye hazırlık aşamasında bulunan öğrenciler eğitimlerinde destek alabilmek için özel dershanelere başvurumaktadırlar. İlgili mevzuat uyarınca dershaneler özel öğretim kurumu statüsünde olup şu amaçlarla kurulabilmektedir.

a) Öğrencileri zayıf oldukları derslerden yetiştirmek ve bilgi seviyelerini yükseltmek,

b) Öğrencileri bir üst okulun giriş sınavlarına hazırlamak,

c) Belli alanlarda ilerlemek amacıyla araştırma ve inceleme yapmak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda uzmanlaşmak isteyen öğrencilere gerekli olanak ve ortamı sağlamak, bu gibi öğrencileri tespit ve teşvik etmek.

Ülkemizde dershanelerin özellikle (b) bendinde belirtilen amaca yönelik olarak faaliyet gösterdiği söylenebilir. Bu amaca yönelik olarak kurulan dershaneler;

(i) Üniversite Hazırlık Kursları (Lise son sınıf öğrenciler ve lise mezunları için),

(ii) Anadolu, Fen Liseleri ve Anadolu Meslek Liseleri ile Özel Liselere Giriş Kursları (sekizinci sınıf öğrencileri için),

(iii) Yetiştirme (takviye) kursları (lise ve ilköğretim ara sınıfları için)

hizmetlerini sunabilmektedir.

Değinilen hizmet türleri farklı pazarlar oluşturmaktadırlar. Mevcut dosya konusu olay bakımından ise şikâyet konusu hususların yalnızca üniversiteye hazırlık kurslarını kapsaması nedeniyle, ilgili ürün pazarı "üniversite adaylarına yönelik özel öğretim hizmetleri pazarı" olarak tespit edilmiştir. Ayrıca önaraştırma tarafı teşebbüslerin büyük çoğunluğunun bu türdeki kursları vermesi de ilgili pazar tespitinde etkili olmuştur.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

Şikâyet konusu uygulamanın Aydın ilinde gerçekleşiyor olması ve bu ilde ikamet eden öğrencilerin başka illerde bulunan kurslara devam etmelerinin çok zor olması nedeniyle ilgili coğrafi pazar "Aydın ili" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

130 I.2.1. Dershanelerle Yapılan Görüşmeler

Yürütülen önaraştırma kapsamında raportörler Aydın ilinde özel öğretim hizmetleri pazarında faaliyet gösteren dershane yöneticileriyle görüşmüşlerdir. Yapılan görüşmelerde teşebbüslere fiyatların birlikte belirlendiği iddiası ile ilgili olarak görüşleri sorulmuştur. Verilen cevaplarda genel olarak, dershaneçilik sektöründe fiyat vb. hususların dershaneler tarafından ortak bir şekilde belirlenmesinin ve bunun sürdürülmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Bunun yanında dershanelerin uyguladıkları toplam ders saati, sınıf başına kabul ettikleri öğrenci adedi gibi hususlar dikkate alındığında; her bir kurumun maliyet yapılarının çok farklı olduğu ve iddia edildiği gibi, bir ortak hareketin bulunmadığı ve bulunamayacağı belirtilmiştir. Örneğin, Kayabaşı Dershanesi Müdürü kendilerinin 12 kişilik sınıflarda daha maliyetli olan “butik dershaneçilik” tarzında bir model benimsediğini ve diğer dershanelerle arasında bir fiyat birlikteliğinin olanaksız olacağını vurgulamıştır. Kavaklı Dershanesi Müdürü ise kardeşler arasında dahi fiyat farkı bulunmasının Aydın’daki dershaneler arasında bu yönde bir anlaşmanın olmadığını gösterdiğini belirtmiştir.

140

I.2.2. Yerinde İncelemeler Sırasında Elde Edilen Belgeler

I.2.2.1. İlan Edilen Ücretler

150 Dershanelerin, tahsil edecekleri toplam ücretlere temel teşkil eden ve 2008-2009 öğretim yılına ait olan bir ders saati ücretleri aşağıdaki şekildedir:

Tablo1: İlgili pazarda faaliyet gösteren teşebbüslerin 2008-2009 yılı için ilan ettikleri ders saat ücretleri (TL) ve indirimler (%).

Bir Ders Saat Ücreti TL (KDV Dahil) 2008-2009	Üniversite Hazırlık	Lise Ara Sınıflar	İlköğretim	Öğretmen Çocukları İndirimi	Kardeş İndirimi	Peşin Ödeme İndirimi	Erken Kayıt İndirimi	Toplu Kayıt İndirimi
Ekol Dershanesi (Özel Aydın Aktif Ders.)	4,60	4,60	4,00					
Özel Yöntem Dershanesi Ltd. Şti. (Ege Birey Dergisi Dershanesi)	4,50	4,50	4,25					
Aydın Fen Bilimleri Eğit. Tic Ltd. Şti.	4,50	4,50	4,25	%10	%5	%8		
Özel Yorum Eğitim Dershaneçilik Tic. Ltd. Şti.	4,50	4,50	4,25	%20	%20	%20	%10-15	%10
Özel İlke Eğit. Yay. Ltd. Şti.	2,60	2,60	2,40	%10	%10			
Özel Aydın Artı Dershaneçilik Yay. Ve Tic. Ltd. Şti.	3,00	3,00	2,75					
Özel Konaklı Dershaneleri (Ahmet Konaklı)	3,00	3,00	3,00	%10	%10	%10		
Kavaklı Dershanesi (Aslı Kavaklı)	5,00	5,00	5,00		%10	%10		
Özel Aydın Final Dergisi Dershaneleri	4,60	4,60	4,00		%5	%10		

09-23/494-120

<i>Bir Ders Saat Ücreti TL (KDV Dahil) 2008-2009</i>	<i>Üniversite Hazırlık</i>	<i>Lise Ara Sınıflar</i>	<i>İlköğretim</i>	<i>Öğretmen Çocukları İndirimi</i>	<i>Kardeş İndirimi</i>	<i>Peşin Ödeme İndirimi</i>	<i>Erken Kayıt İndirimi</i>	<i>Toplu Kayıt İndirimi</i>
Özel İç Açı Dershanesi	3,80	3,80	3,65		%5	%10		
Özel Körfez Dershanesi	5,25	5,25	5,25					
Özel Dış Açı Dershanesi	3,80	3,80	3,65		%5	%10		
Özel İlke Uğur Dershanesi	2,60	2,60	2,35					

1.2.2.2. Fatura Örnekleri

Raportörlerce, kurs yetkililerinden üniversiteye giriş için yapılan Öğrenci Seçme Sınavı (ÖSS)'na yönelik kurslara ilişkin fatura örnekleri istenmiş ve teşebbüslerce gönderilen faturalarda yer alan miktarlara aşağıda yer verilmiştir. Söz konusu ücretler peşin tahsil edilen tutarları yansıtmakta olup, tabloda en düşük ve en yüksek bedelli faturalara yer verilmiştir.

160 *Tablo2: Tahsil edilen ücretler.*

<i>Dershane Adı</i>	<i>Minimum Tutar (TL)</i>	<i>Maksimum Tutar (TL)</i>	<i>Fatura Adedi</i>
<i>Özel Ziya Eğitim Öğr. Hizmetleri (Kültür Dershanesi)</i>	1.200	2.100	4 Adet
<i>Karbeyaz Özel Eğitim Tic. A.Ş. (Açı Dershanesi)</i>	750	1.600	10 Adet
<i>Özel Yöntem Dershanesi Ltd. Şti. (Birey Dershanesi)</i>	1.000	1.950	7 Adet
<i>Aydın Fen Bilimleri Eğit. Tic Ltd. Şti. (Fen Bilimleri Dershanesi)</i>	720	2.100	12 Adet
<i>Özel İlke Eğit. Yay. Ltd. Şti.(Uğur Dershanesi)</i>	1.400	1.900	4 Adet
<i>Özel Aydın Artı Dersanecilik Yay. Ve Tic. Ltd. Şti. (Artı Dershanesi)</i>	2.100	3.000	2 Adet
<i>Özel Kayabaşı Eğit. Tic. Ltd. Şti. (Kayabaşı Dershanesi)</i>	1.400	2.000	3 Adet
<i>Aslı Kavaklı (Kavaklı Dershanesi)</i>	1.000	2.000	11 Adet

1.2.2.3. Kültür Dershanesince Kuruma gönderilen belgeler arasında bulunan, AYDERBİR yönetim kurulu başkanı imzalı bir belgede aşağıdaki ifadeler yer almaktadır:

“DERSHANELER BİRLİĞİNİN AMAÇLARI

1. *Dershanemizde eğitim ve öğretim kalitesini yükseltmek*
2. *Dershane çalışanlarının özlük haklarını korumak*
3. *Dershanelerin, veli ve öğrenci mağduriyetini önlemek*
4. *Test ve Danışma merkezlerinin eğitim çalışması yapmasını engellemek.*

170 NOT: *Dershaneler Birliğinin yapmış olduğu fiyat politikası rekabet kuruluna şikâyet edilmiştir. Yakın zamanda kurul üyeleri dersanelerimize müşteri gibi gelebilir. Fiyat birlikteliği diye bir şeyin olmadığı amacımızın sadece yukarıdaki maddelerle sınırlı olduğu söylensin. Dershane personelini toplayarak bilgilendirmenizi rica ederim.*

*Ali Karimiş imza
20.04.2009”*

1.3. Gerekeçe ve Hukuki Dayanak

180 Başvuruda, Aydın’da faaliyet gösteren özel dersanelerin ÖSS’ye yönelik özel öğretim hizmetlerinde fiyat birliği yaparak 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesini ihlal ettikleri iddia edilmektedir. Söz konusu şikâyet, 4054 sayılı Kanun’un “Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar” başlıklı 4. maddesinde yer alan *“Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır”* hükmü kapsamında ve özellikle aynı maddenin (a) bendinde yasaklanan *“Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kar gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi”* davranışı kapsamında
190 incelenmiştir.

Aydın ilinde özel dersane işleten teşebbüslerin ilan ettikleri fiyatlar ve faturalarına yansıyan tahsil ettikleri bedellere bakıldığında, teşebbüsler arasında fiyatların koordine edildiğine ilişkin bir bulguya ulaşılmamaktadır. Ancak kartellerin doğaları gereği gizli yapılanmalar olması, yazılı anlaşmaların ele geçirilmesiyle, kamuoyuna açıklanan veya resmi kayıtlara giren bilgilerden sonuç çıkarılmasıyla veya benzer açık ispat vasıtalarıyla ortaya çıkarılmalarını neredeyse imkânsız hale getirmektedir. Hatta kartel üyeleri ortaya çıkarılmamak için gerçek durumun tam aksini gösteren bilgi ve belgeleri açıklayarak gizlenme çabası içine girebilmektedirler. Bu nedenle inceleme konusu dosya kapsamında
200 önaraştırma tarafı teşebbüslerin uygulayacaklarını ilan ettikleri fiyatlar veya faturaya yansıyan ücretler dikkate alınarak aralarında fiyat paralelliği olmadığı sonucuna varılması isabetli görülmektedir.

Kaldı ki karteller, sadece üye teşebbüslerin birbirine paralel olarak aynı fiyatı uygulamaları şeklinde ortaya çıkmamaktadır. Arz koşullarının belirlenmesi şeklinde veya belirli bir taban fiyatın altına inilmemesi yönünde yapılan anlaşmalar veya bu yöndeki uyumlu davranışlar da rekabet hukuku kapsamında kartel tanımının içinde değerlendirilmektedir.

210 Somut olayda Aydın'da faaliyet gösteren dershaneler AYDERBİR adıyla dernek kurarak teşebbüs birliği etrafında toplanıp iletişimlerini bu dernek vasıtasıyla kolaylaştırmışlardır. Bu teşebbüslerin resmi kayıtlara yansıyan fiyatları farklı olsa da dernek yöneticilerinin basına, "*Dershanelerimiz birlikte hareket edip kararları birlikte alacaktır.*" gibi açıklamalar yapmaları ve yine basında, "*ücretlerin sabit olmasının planlandığı*"na dair haberlerin yer alması bir rekabet ihlalinin varlığını akla getirmektedir.

220 Öte yandan, yukarıda metnine yer verilen, Kültür Dershanesi tarafından Kuruma gönderilen belgeler arasında bulunan 20.4.2009 tarihli ve AYDERBİR yönetim kurulu başkanı imzalı belge, teşebbüsler nezdinde önaraştırma yapılmasından dört gün önce, teşebbüs birliğinin başkanı tarafından üye teşebbüslere haklarında yapılacak incelemelerle ilgili olarak uyarıda bulunulduğunu göstermektedir. Özellikle de AYDERBİR'in fiyat politikasının şikâyet edildiğinin, fiyat birlikteliği iddiasının reddedilmesi gerektiğinin belirtilmesi; derneğin amacı hakkında sorulacak sorulara aynı cevapların verilmesinin ve personelin de bu konuda uyarılmasının istenmesi, ilgili pazarda rekabetin ihlal edilmiş olabileceği izlenimini vermektedir. Son olarak Aydın'da faaliyet gösteren dershanelerin ortak bir karar sonucunda Fen Lisesi öğrencilerinin de dâhil olduğu indirimden veya burstan yararlandırılacak öğrencileri belirlemeleri, ortak bir indirim sistemi uygulayarak bu alanda kısıtlamaya gitmeleri de aynı yönde bir tespittir.

230 Bu tespitler AYDERBİR ve taraf teşebbüsler hakkında soruşturma açılması gerektiği sonucunu desteklese de muhtemel bir rekabet ihlalinin henüz hayata geçirilmiş olmaması ve teşebbüslerin bu yönde bir eğilimi varsa da bunu ortadan kaldırmak için yeterli zamanın bulunması nedeniyle bu aşamada 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında görüş yazısı gönderilmesi daha isabetli görülmüştür. Zira ilgili mevzuat gereğince teşebbüslerin önümüzdeki eğitim yılına ilişkin fiyatlarını Mayıs ayı sonuna kadar ayrı ayrı belirleyerek ilan etmeleri gerekmektedir. AYDERBİR ise 2008 yılı Temmuz ayında kurulduğundan mevcut öğretim yılında uygulanan fiyatları etkilememiş; bir sonraki eğitim yılına ilişkin fiyatlar ise henüz belirlenmemiştir. Dolayısıyla teşebbüslerin ve AYDERBİR'in ortak fiyat tespitinin sadece amaçlanması ve buna yönelik görüşmelerin devam etmesinin de Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilebileceği kanaatine ulaşılmıştır. Bu çerçevede, teşebbüslerin, 240 bağımsız olarak belirlemeleri gereken fiyatlar konusunda gerek Dernek bünyesinde bir araya gelerek kararlar almalarının gerekse Dernekten ayrı olarak ortak bir fiyat politikası oluşturmasınının 4054 sayılı Kanun uyarınca yasaklanan eylemler arasında olduğu hususunda uyarılması ve buna uygun hareket etmelerinin temin edilmesi bu aşamada yeterli görülmüştür.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre,

- 250 1. Başvuru konusu iddialar ile ilgili olarak Aydın ilinde faaliyet gösteren özel dersaneler hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına,
2. 4054 sayılı Kanun'un 9. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, şikâyet konusu uygulamalara ne şekilde son verileceğine dair en geç 31.5.2009 tarihine kadar üyelerinin bilgilendirilmesine ve bunun 30 gün içerisinde Rekabet Kurumuna tevsik edilmesine, aksi takdirde haklarında 4054 sayılı Kanun çerçevesinde işlem başlatılacağına bildirilmesine yönelik olarak Aydın Dersaneler Birliği Derneği (AYDERBİR)'ne görüş yazısı gönderilmesi; aynı yazının ayrıca Dernek üyelerine gönderilmesi hususunda Başkanlığa yetki verilmesine
- 260 OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.